TẠP CHÍ KHOA HỌC ĐẠI HỌC KHÁNH HÒA
tapchikhoahoc@ukh.edu.vn

MỘT SỐ BÀI TẬP ĐỀ XUẤT NHẰM NÂNG CAO HIỆU QUẢ CHO GIỜ HỌC DỊCH VĂN BẢN

ThS. Phạm Thị Mai Khuê

Trường Đại học Khánh Hòa

Tóm tắt

Dịch văn bản là một học phần thiết thực nằm trong chương trình học của các lớp chuyên ngữ, trong đó có các lớp tiếng Pháp của trường Đại học Khánh Hoà. Đây là một trong những môn học khó đối với sinh viên nói chung và sinh viên tiếng Pháp trường Đại học Khánh Hoà nói riêng, do trình độ tiếng còn thấp và thời lượng hạn chế của môn học. Tuy nhiên, nhờ vào phương pháp giảng dạy phù hợp của giảng viên cùng các bài tập được đầu tư kỹ, sinh viên sẽ vượt qua được những trở ngại ban đầu để có thể dịch các dạng văn bản cần thiết trong quá trình làm việc khi ra trường. Bài viết đề cập đến những khó khăn đối với bộ môn Dịch văn bản và đưa ra một số dạng bài tập áp dụng, cách thức thực hiện và sửa bài hợp lý nhằm giúp sinh viên học tốt hơn bộ môn này.

Từ khóa : *Dịch văn bản – sinh viên tiếng Pháp – Đại học Khánh Hoà – khó khăn – bài tập áp dụng.*

1. Đặt vấn đề

Sinh viên tiếng Pháp chuyên ngành Du lịch tại trường Đại học Khánh Hoà khi ra trường có thể làm việc trong các cơ sở du lịch như khách sạn, nhà hàng, công ty lữ hành, ... Trong quá trình làm việc, các em sẽ phải tiếp cận nhiều loại văn bản khác nhau và chuyển đổi các văn bản từ tiếng Việt sang tiếng Pháp và ngược lại như dịch chương trình tour, tờ rơi giới thiệu khách sạn, nhà hàng, các địa điểm tham quan, v.v… Vì vậy, học phần Dịch văn bản đã được đưa vào chương trình học năm thứ 3 nhằm cung cấp cho sinh viên những kiến thức ngôn ngữ và kỹ năng cần thiết cho việc dịch các văn bản thường gặp trong nghề nghiệp tương lai. Tuy nhiên, trong thời gian giảng dạy tại trường, chúng tôi nhận thấy sinh viên gặp rất nhiều khó khăn và mất hứng thú khi học bộ môn này do nhiều nguyên nhân khách quan và chủ quan. Bài viết phân tích những vấn đề khả dĩ gây trở ngại cho việc dạy-học môn Dịch văn bản tiếng Pháp và đề xuất những giải pháp khả thi đã được áp dụng tại các lớp tiếng Pháp trường Đại học Khánh Hoà trong vài năm qua.

2. Đôi nét về lý thuyết Dịch

2.1. Dịch là gì ?

Theo Georges Mounin, dịch là quá trình chuyển đổi một văn bản từ ngôn ngữ này (nguồn) sang ngôn ngữ khác (đích) một cách trung thành trong chừng mực có thể, cả về nội dung lẫn về hình thức. Đây là dạng bài tập đọc hiểu và tái diễn đạt một văn bản bằng cách huy động nhiều kiến thức về ngôn ngữ và chủ điểm đa dạng.

Có hai trường phái dịch : Trường phái thứ nhất chủ trương bám sát từ - approche littérale hay méthode contrastive hay gọi nôm na là dịch « mot-à-mot » - đề cao việc tuân thủ và bám sát trật tự từ, cấu trúc câu của văn bản gốc. Tuy nhiên, nhiều tác giả đã chỉ ra những bất cập của trường phái này như sẽ được phân tích ở phần tiếp theo của bài viết.

Trường phái thứ hai, Théorie interprétative de la traduction (TIT), do Seleskovitch Danica đề xướng trong những năm 60 và được hoàn thiện cùng Lederer Marina trong những năm sau đó, cung cấp một góc nhìn toàn diện hơn. Theo đó, dịch là một quá trình giao tiếp giữa ba yếu tố như sơ đồ dưới đây :

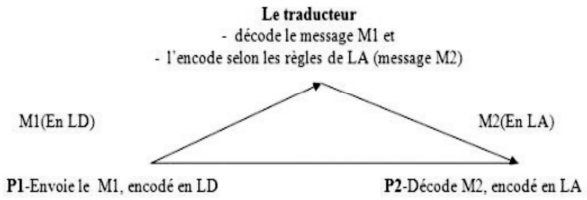

Esmaeel Farnoud, Processus de la traduction : charge cognitive du traducteur, Corela [En ligne], Vol. 12 n°2 | 2014

Người (P1) gửi thông điệp (M1) được mã hoá (encodé) trong ngôn ngữ nguồn (LD), người (P2) mong muốn hiểu thông điệp đã được gửi nhưng chỉ giao tiếp được với ngôn ngữ đích (LA). Người dịch (traducteur) đóng vai trò trung gian, có nhiệm vụ giải mã (décode) thông điệp được gửi (M1) và mã hoá (encode) trong ngôn ngữ đích (M2) để người nhận (P2) có thể hiểu được nội dung thông điệp.

Việc dịch theo trường phái này được hiểu không chỉ đơn giản là thay thế những từ ngữ của nguyên bản bằng những từ ngữ của một thứ tiếng khác. Người dịch cần nắm được ý nghĩa của văn bản gốc chứ không chỉ là dịch từ, vì nếu không đây sẽ chỉ là một hành động «chuyển mã » (transcodage) đơn thuần. Để dịch đúng cần phải hiểu và diễn đạt được điều tác giả muốn nói. Vì vậy « nghĩa » của thông điệp luôn đóng vai trò trung tâm trong quá trình dịch.

Dịch giả người Pháp Danica Seleskovitch từng nhắc nhở : «*Cần luôn nhớ mục tiêu của quá trình dịch là truyền tải nghĩa, không được bám sát vào từ và cấu trúc câu của văn bản gốc để dịch nguyên xi, bởi đây chỉ là những dấu hiệu cho thấy cần đi theo con đường nào chứ không phải là chính con đường ấy. Người dịch phải tìm hiểu tác giả muốn nói gì và giải thích văn bản gốc chứ không phải phân tích ngôn ngữ.»(*Seleskovitch D. & Lederer M., *Interpréter pour traduire,* 2001 : 112*)*. Trong « Suy nghĩ về dịch thuật » năm 2006, Cao Xuân Hạo cũng viết như sau : "Người nào đã học qua một ngoại ngữ, dù chỉ trong buổi học đầu tiên, cũng đã thấy ngay rằng dịch sát từng chữ là cách tốt nhất để dịch sai hoàn toàn" (trang 1).

Vì vậy trước hết cần hiểu rõ văn bản gốc để thoát khỏi nghĩa của các từ riêng lẻ, từ đó có thể diễn đạt lại nguyên bản trong ngôn ngữ đích. Với cách làm này, hình thức bên ngoài – bao gồm từ và cấu trúc ngữ pháp – có thể sẽ thay đổi nhưng nội dung vẫn giữ nguyên.

2.2. Các phương pháp dịch được sử dụng

2.2.1. Phương pháp tương phản (Méthode contrastive) :

Như đã đề cập trên đây, với phương pháp dịch sát nghĩa này, người dịch sẽ tìm những từ ngữ và cấu trúc tương đương trong ngôn ngữ đích.

Chẳng hạn đối với câu sau đây :

Ngữ pháp Tiếng Pháp rất khó.

Có thể sử dụng phương pháp này để dịch như sau :

La grammaire française est très difficile.

Đây là một câu với từ ngữ và cấu trúc đơn giản, dễ hiểu nên có thể sử dụng phương pháp này để dịch đúng ý mà không bị sai những lỗi cơ bản về ngữ pháp.

Tuy nhiên với những văn bản nguồn có cấu trúc ngữ pháp phức tạp hoặc từ ngữ khó hiểu, người dịch có thể không hiểu rõ hoặc hiểu sai nghĩa của những từ ngữ và cấu trúc trong văn bản gốc. Vì vậy khi bám sát từ và câu để dịch kiểu « mot-à-mot », văn bản đích sẽ trở nên khó hiểu và sai từ, sai cú pháp. Nói cách khác, đây chỉ là một kiểu chuyển ngữ theo « chiều ngang » (schéma linéaire) khiến văn bản gốc nhiều khi không dịch được hoặc dịch sai khiến văn bản đích tối nghĩa, lặp lại từ, v.v…

Có thể thể hiện các bước của phương pháp này qua sơ đồ dưới đây :

Recherche des équivalences définitive — *Tentative de compréhension* — *Rédaction*

Texte de départ ⟶ Texte d'arrivée

Lấy một ví dụ cụ thể như sau khi dịch từ Việt **sang Pháp :**

« Kế hoạch kinh doanh và thu hút đầu tư

Nhà đầu tư quan tâm đặc biệt và né tránh những gì ?

Các chuyên gia cho rằng, kế hoạch kinh doanh (cũng gọi là dự kiến đề nghị kinh doanh) là một trong những công cụ cực kỳ quan trọng của một doanh nghiệp bất kỳ, dù đó là khởi đầu hay đang mở rộng. »

Theo phương pháp contrastive, sinh viên sẽ dịch như sau :

" Le plan commercial et d'attraction d'investissement

Qu'est-ce que les investisseurs s'intéressent et évitent?

Les spécialistes donnent que,...."

Có thể thấy trong đoạn dịch ngắn này đầy rẫy các lỗi ngữ pháp và quan trọng hơn là những cấu trúc khó hiểu (*donner que*) do người dịch đã quá bám sát vào từng câu chữ để dịch theo dạng « schéma linéaire » như đã đề cập ở trên của phương pháp tương phản.

Tóm lại, phương pháp này có rất nhiều nhược điểm : bản dịch nhiều khi vô nghĩa, ngược nghĩa, thiếu ý, sai ý, nhiều lỗi chính tả và cú pháp, dùng từ sai nghĩa hoặc không tồn tại, v.v…

Vinay và Darbelnet cũng cho rằng đối với những sự khác biệt về cấu trúc và siêu ngôn ngữ (métalinguistique) giữa văn bản nguồn và văn bản đích thì không thể thực hiện phương pháp chuyển ngữ dựa vào việc tuân thủ và bám sát trật tự từ và cấu trúc câu của văn bản gốc như trên.

2.2.2. Phương pháp giải thích (Méthode interprétative) :

Theo phương pháp này, dịch là một quá trình được thể hiện theo dạng hình tam giác dưới đây, trong đó thông tin được rút gọn về mặt nghĩa (người dịch hiểu nội dung chính) để sau đó được tái diễn đạt dưới một hình thức ngôn ngữ khác (ngôn ngữ đích).

Như vậy, sau khi đọc thật kỹ nguyên bản, người dịch sẽ thoát khỏi văn bản gốc (texte de départ) và chỉ giữ lại ý tác giả muốn nói (le vouloir-dire de l'auteur) dựa vào những yếu tố ngoài ngôn ngữ như giọng điệu, sắc thái, … (éléments extralinguistiques) và yếu tố nhận thức có được về kiến thức chung, chủ điểm, … (éléments cognitifs) rồi diễn đạt lại văn bản trong ngôn ngữ đích (texte d'arrivée).

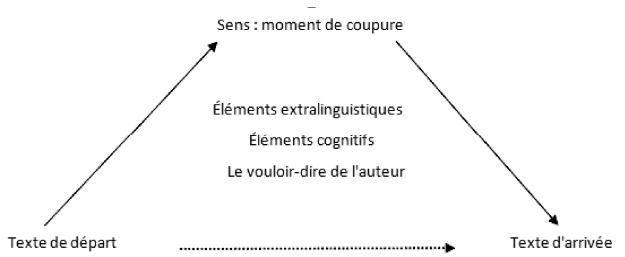

(Seleskovitch, "L'interprète dans les conférences internationales", 1968 : 84)

Nói cách khác, quá trình dịch bao gồm ba giai đoạn : đọc văn bản nguồn, hiểu rõ nội dung, diễn đạt lại trong ngôn ngữ đích. Người dịch sẽ phải phân tích nguyên bản trong ngôn ngữ nguồn để hiểu thật rõ tác giả muốn nói gì (le vouloir-dire de l'auteur). Giai đoạn đọc hiểu văn bản vì vậy đóng vai trò cực kỳ quan trọng trong quá trình dịch và là điểm khởi đầu để dịch đúng một văn bản, bởi theo phương pháp interprétative thì *« dịch nhằm mục đích để người khác hiểu điều được nói hoặc viết trong tiếng nước ngoài. Người dịch không dịch để mình hiểu mà là để cho người khác hiểu, bởi bản thân người dịch đã hiểu văn bản trước khi dịch »* (Vinay Jean-Paul et Darbelnet Jean, *Stylistique comparée du français et de l'anglais*, 1977 : 24).

Trong ví dụ trên, tựa đề :

"Kế hoạch kinh doanh và thu hút đầu tư
Nhà đầu tư quan tâm đặc biệt và né tránh những gì"

có thể dịch như sau :

"Plan d'action-un bon moyen d'attirer les investisseurs
Ce qui intéresse les investisseurs et ce qu'il faut éviter".

Có thể thấy bản dịch này hoàn toàn đúng ngữ pháp và diễn đạt rõ nghĩa của tác giả tuy có sự khác biệt trong cách trình bày giữa hai ngôn ngữ : từ « và » trong tiếng Việt đã được thay thế bằng dấu gạch nối « - », do người dịch đã hiểu và chuyển ý của tác giả (transmettre le vouloir-dire de l'auteur) chứ không phải dịch từ theo kiểu mot-à-mot như trong phương pháp tương phản.

Nói tóm lại, phương pháp Interprétative có những ưu điểm sau :

- Cho phép người dịch có thời gian hiểu kỹ nguyên bản và thông điệp tác giả muốn truyền tải thông qua giai đoạn đọc hiểu văn bản nguồn ;
- Một khi đã thoát khỏi văn bản gốc, người dịch sẽ có nhiều cách diễn đạt thông điệp của tác giả;
- Có thể chọn những từ ngữ phù hợp theo từng đối tượng độc giả ;
- Văn bản đích đúng ngữ pháp và cấu trúc đa dạng, phù hợp ;
- Bản dịch dễ hiểu, không bị tối nghĩa hoặc ngược nghĩa.

3. Thực trạng giờ học Dịch văn bản của sinh viên tiếng Pháp trường Đại học Khánh Hoà

3.1. Những trở ngại

Việc dạy và học kỹ năng dịch ở Đại học Khánh Hoà tuân theo trường phái interprétative đã nêu trên. Tuy vậy, có nhiều nguyên nhân khách quan và chủ quan khiến giờ học Dịch văn bản tiếng Pháp kém hiệu quả và sinh viên giảm hứng thú đối với môn học này :

- Về thời lượng : Học phần Dịch văn bản được giảng dạy ở năm thứ 3, ban đầu được thiết kế với 5 tín chỉ (K34), sau đó là 4 tín chỉ (K37), 3 tín

chỉ (K38) và từ K41 thì chỉ còn lại 2 tín chỉ. Với thời gian dành cho môn học rất eo hẹp và khối lượng kiến thức phải chuyển tải khá nhiều, bản thân giáo viên cảm thấy áp lực rất lớn và đồng thời sinh viên cũng gặp rất nhiều khó khăn trong việc tiếp thu bài giảng và luyện tập. Giờ học trở nên khô khan khi giáo viên chỉ truyền thụ một chiều theo kiểu đọc-chép để chạy theo chương trình, sinh viên sẽ không hiểu rõ bài giảng hoặc chỉ nắm kiến thức một cách thụ động và không vận dụng được khi làm việc trong môi trường thực tế.

- Về ngôn ngữ : Đối với sinh viên tiếng Pháp chuyên ngành Du lịch, ngôn ngữ là rào cản rất lớn khi học Dịch văn bản do đầu vào hạn chế (các em hoàn toàn không biết tiếng Pháp hoặc chỉ có một vài em đã học qua tiếng Pháp). Trình độ tiếng Pháp còn thấp (từ vựng hạn chế, cấu trúc chưa đủ, ngữ pháp còn yếu, …) khiến sinh viên lúng túng khi đọc hiểu văn bản tiếng Pháp hoặc phải diễn đạt bằng tiếng Pháp :

- Về diễn đạt : Nhiều sinh viên diễn đạt kém ngay cả trong tiếng Việt vốn là tiếng mẹ đẻ (dùng câu sai ngữ pháp, dùng sai từ, …). Đồng thời, do ảnh hưởng suy nghĩ theo kiểu tiếng Việt nên khi dịch sang tiếng Pháp, sinh viên có thói quen ghép từ và ghép cấu trúc chứ không diễn đạt theo kiểu tiếng Pháp (chia động từ, chọn thì, đảo câu, dùng từ nối, …).

- Chính vì trình độ tiếng Pháp còn yếu và khả năng diễn đạt kém nên đại đa số sinh viên sử dụng phương pháp chuyển ngữ theo kiểu contrastive như đề cập bên trên khiến văn bản dịch trở nên tối nghĩa, ngược nghĩa hoặc vô nghĩa.

- Về tư duy : nhận thức còn yếu về các vấn đề thường ngày, không biết cách lập luận và giải thích vấn đề.

- Về kiến thức chung : thiếu kiến thức chung về nhiều lĩnh vực trong đời sống hàng ngày, kể cả những chủ điểm quen thuộc như giáo dục, gia đình, v.v. Cụ thể, nhiều sinh viên không nắm được hệ thống giáo dục và tên gọi các cấp học trong tiếng Việt (ví dụ như phổ thông cơ sở, phổ thông trung học, thạc sĩ, tiến sĩ), hay các cơ quan hành chính thông thường như Uỷ ban nhân dân Tỉnh, thành phố, …

3.2. Bài tập áp dụng nhằm nâng cao hiệu quả cho giờ học Dịch văn bản

3.2.1. Bài tập dịch

Do thời lượng của môn học và nhu cầu nghề nghiệp thực tế, vấn đề cấp thiết đặt ra là điều chỉnh mục tiêu và nội dung học phần nhằm cung cấp cho sinh viên những kiến thức về ngôn ngữ và kỹ năng cần thiết cho nghề nghiệp tương lai, đồng thời đưa ra những hình thức thực hiện bài tập dịch yêu cầu sinh viên năng động hơn và tạo hứng thú cho giờ học, giúp cho giờ học Dịch văn bản hiệu quả hơn. Cụ thể như sau :

3.2.2. Nội dung bài tập :

Các văn bản dịch được giới hạn theo những chủ đề phù hợp thường gặp trong quá trình làm việc khi ra trường. Cụ thể, sinh viên tiếng Pháp chuyên ngành Du lịch khi ra trường sẽ làm việc trong các cơ sở kinh doanh du lịch như khách sạn, nhà hàng, hãng lữ hành, các điểm tham quan, … Đối với các cơ sở này, văn bản quảng cáo là tài liệu rất thường gặp, được sử dụng trong mục đích quảng bá, giới thiệu về cơ sở du lịch và dịch vụ du lịch với những cách trình bày, cấu trúc và từ ngữ riêng biệt. Có nhiều dạng quảng cáo như tờ rơi (flyer), tờ gấp (dépliant), brochure, catalogue, poster, … của nhà hàng, khách sạn, điểm tham quan ; thực đơn trong nhà hàng ; chương trình tour của các hãng lữ hành. Thực tế cho thấy tại các cơ sở kinh doanh du lịch, hầu hết các loại văn bản quảng cáo này chỉ được dịch ra tiếng Anh, một số rất ít được dịch ra tiếng Pháp nhưng theo kiểu bám sát từ (méthode contrastive) mà không lưu ý đến các cách diễn đạt khác nhau trong tiếng Việt và tiếng Pháp. Vì vậy bản dịch trở nên tối nghĩa.

Ngoài ra có thể giới thiệu thêm một vài dạng văn bản đơn giản thường gặp trong cuộc sống hàng ngày như thiệp mời, hướng dẫn sử dụng thuốc, … và một số tài liệu hành chính đơn giản và thông thường như giấy khai sinh, bằng cấp tuỳ theo quỹ thời gian còn lại của học phần. Bên cạnh đó, trong các giờ tự học, sinh viên có thể tìm hiểu và dịch các truyện cười, tựa báo, bài báo ngắn, v.v… Thực tế áp dụng những dạng bài tập nêu trên tại các lớp tiếng Pháp trường Đại học Khánh Hoà trong những năm vừa qua cho thấy sinh viên rất hứng thú với các dạng bài tập bổ sung này và kết quả rất tốt.

3.2.3. Hình thức thực hiện :

Các bài tập dịch theo chủ đề như trên có thể được chia thành hai phần : dịch Pháp-Việt và dịch Việt-Pháp, trong đó dịch Pháp-Việt sẽ được tiến hành trước để lấy từ vựng, ngữ pháp và cấu trúc chuẩn xác trong tiếng Pháp chuẩn bị cho phần dịch từ tiếng Việt sang tiếng Pháp. Có nhiều cách để thực hiện bài dịch : theo cá nhân, theo nhóm nhỏ hoặc tập thể.

Sinh viên chia nhóm, tự tìm đến các khách sạn, nhà hàng, hãng lữ hành, các điểm tham quan như bảo tàng, khu vui chơi, … để lấy tờ rơi giới thiệu về địa điểm này hoặc các chương trình tour, sau đó cùng nhau thực hiện bài tập dịch. Điều này sẽ giúp các em rèn luyện một số kỹ năng cơ bản trong cuộc sống như tổ chức công việc, sắp xếp thời gian, học cách giao tiếp, thảo luận nhóm, ….

Ngoài ra, để tạo hứng thú và sự cạnh tranh giữa các nhóm, có thể yêu cầu sinh viên trình bày bản dịch tuỳ theo đặc điểm của từng loại văn bản :

trên giấy bình thường, dạng tờ rơi, sử dụng hình ảnh, trang trí bản dịch, … Công việc này đồng thời giúp sinh viên áp dụng kiến thức đã học về vi tính – một trong những kỹ năng cần sử dụng thành thạo trong môi trường nghề nghiệp tương lai.

Song song với các bài tập dịch nhóm, mỗi cá nhân sẽ phải hoàn thành một portfolio của bản thân từ những bài đã được sửa tại lớp và những bài dịch bổ sung tự nguyện. Giáo viên sẽ căn cứ vào tất cả những kết quả này để đánh giá mức độ tiến bộ của sinh viên một cách chính xác.

3.2.4. Sửa bài

Bài tập dịch có thể được sửa dưới nhiều hình thức : cá nhân, nhóm nhỏ, tập thể ; sửa trên giấy, trên bảng hoặc trao đổi trực tiếp. Các nhóm có thể trao đổi bài với nhau để nhận xét và đánh giá.

Đánh giá được thực hiện theo các tiêu chí khác nhau về nội dung và hình thức : ý (đúng ý, đủ ý), cấu trúc (đa dạng), sử dụng từ (chính xác, không lặp lại), văn phong (lưu loát), cách trình bày (đẹp, rõ ràng, phù hợp với nội dung).

Để sinh viên thực hiện tốt bài dịch, giáo viên cần lưu ý một số điểm sau đây :

- Giúp sinh viên nắm vững phương pháp dịch đúng (méthode interprétative) :

- Đọc hiểu kỹ văn bản gốc, lấy ý, ghi nhớ các ý, sau đó thoát khỏi văn bản gốc và diễn đạt lại các ý trong ngôn ngữ đích một cách lô-gich bằng cách sử dụng các từ nối, liên từ, đại từ liên hệ, … Từ đó sinh viên có thể tránh được tình trạng dịch đúng từ nhưng câu vô nghĩa, tối nghĩa hoặc ngược nghĩa. Công việc này đòi hỏi nhiều thời gian ban đầu do sinh viên quen với kiểu dịch « mot à mot ».

- Nhấn mạnh những điều khác biệt giữa văn bản nguồn tiếng Pháp và tiếng Việt:

	Loại câu	**Liên kết giữa các ý**	**Loại từ**	**Thể**	**Cấu trúc văn bản**
Tiếng Pháp	Câu phức	Nhiều từ nối, liên từ, đại từ liên hệ	Danh từ	Thể bị động	Chặt chẽ -phức tạp
Tiếng Việt	Câu đơn	Ít từ nối, không có liên từ hoặc đại từ liên hệ	Động từ	Thể chủ động	Nhiều chỗ rời rạc - đơn giản

Sinh viên cần lưu ý những điểm khác biệt này để văn bản dịch đủ ý, rõ nghĩa và phù hợp với văn phong tiếng Pháp hoặc tiếng Việt. Cụ thể, khi dịch từ Việt sang Pháp cần thêm từ nối, nối ý, sắp xếp lại ý khi cần thiết. Khi dịch từ Pháp sang Việt cần tách câu phức thành nhiều câu đơn, hiểu rõ từ và ý để không dịch sai nghĩa hoặc ngược nghĩa.

Lưu ý những từ ngữ, tên gọi, cấu trúc đặc biệt và hình thức thường gặp trong những văn bản hành chính. Chẳng hạn :

Tiếng Việt : *Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam*

Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Tiếng Pháp : *République socialiste du Vietnam*

Liberté – Égalité – Fraternité

Ngoài ra còn có các từ thường dùng để chỉ các cơ quan hành chính như Uỷ ban nhân dân quận, huyện, thị xã, thành phố, tỉnh; các yếu tố thường gặp trong các văn bản hành chính như tên gọi các Bộ, Sở, ban, ngành; cách trình bày các văn bản hành chính, … Những từ ngữ, cấu trúc và hình thức này được sử dụng thường xuyên trong cuộc sống hàng ngày nhưng đôi khi lại gây trở ngại cho sinh viên trong quá trình dịch. Vì vậy, sinh viên có thể học thuộc những từ ngữ, tên gọi và cấu trúc cố định này để tiết kiệm thời gian.

3.3. Những khó khăn đối với giáo viên

Khi áp dụng những giải pháp nêu trên trong quá trình dạy-học môn Dịch văn bản, bản thân giáo viên gặp khá nhiều khó khăn :

- Làm việc nhóm : Một số sinh viên chỉ quen làm việc độc lập hoặc có tính bảo thủ nên không có sự hợp tác với các thành viên khác. Khi thành lập nhóm, sinh viên thường có khuynh hướng kết hợp những thành viên quen biết.

- Cách đánh giá : việc đánh giá cá nhân dựa vào kết quả của nhóm nhiều lúc không chính xác do một số sinh viên có tính ỷ lại và lẩn tránh công việc, đưa đến tình trạng người làm nhiều kẻ làm ít nhưng được đánh giá như nhau.

- Thời gian : Phần lớn sinh viên không biết cách tổ chức thời gian nên nộp bài trễ. Giáo viên vì vậy trở nên bị động trong việc sửa bài.

- Để giải quyết những vướng mắc trên đây, giáo viên cần có sự hướng dẫn cụ thể cùng các yêu cầu rõ ràng, kết hợp tư vấn và giúp đỡ sinh viên kịp thời. Cụ thể :

- Chia nhóm : có nhiều cách để thành lập nhóm theo các tiêu chí khác nhau như tạo ngẫu nhiên (đếm số, bốc thăm, vị trí ngồi,…) hoặc có chủ ý (trình độ, tự nguyện,…) tuỳ theo mục tiêu, hình thức tổ chức và nội dung bài học.

- Tiêu chí đánh giá : cần chi tiết, rõ ràng. Không chỉ đánh giá trên kết quả chung của nhóm mà phải đánh giá được sự tham gia của từng thành viên trên lớp cũng như khi họp nhóm riêng như có mặt đầy đủ (vắng, đúng giờ, trễ), tham gia góp ý (tích

cực, bình thường, ít), kết quả cụ thể của công việc được giao (rất tốt, tốt, tạm được, chưa tốt). Tất cả những tiêu chí này được thể hiện trên phiếu đánh giá được giảng viên phát ngay từ buổi học đầu tiên.

Quy định mốc thời gian chính xác : nộp bản gốc sưu tầm để duyệt; nộp bài dịch lần 1, sau khi sửa, bài hoàn thiện.

4. Kết luận

Với phương pháp dịch Interprétative được sử dụng cùng những bài tập gắn liền với thực tế và nhu cầu xã hội như trên, quá trình học tập môn Dịch của sinh viên tiếng Pháp trường Đại học Khánh Hoà đã được cải thiện rõ rệt. Sinh viên nắm được nguyên tắc dịch đúng để áp dụng vào bài học tại lớp, luyện tập trong các buổi thảo luận nhóm và các giờ tự học. Đồng thời, các em cũng tránh được tình trạng dịch bám sát từ nhưng không hiểu nghĩa khiến văn bản sai chính tả và sai ngữ pháp. Mặt khác, thay vì học một cách thụ động, chỉ biết lắng nghe và ghi chép, sinh viên sẽ phải tự tìm tòi, nghiên cứu, thảo luận và cùng nhau đưa ra đáp án phù hợp cả về nội dung lẫn hình thức của văn bản dịch. Điều này khiến giờ học trở nên hứng thú hơn. Bên cạnh đó, rất nhiều kỹ năng mềm được nhà tuyển dụng đánh giá cao (kỹ năng giao tiếp, quan sát, sáng tạo, làm việc nhóm, đánh giá, soạn thảo văn bản, …) cũng được rèn luyện qua việc thực hành các bài tập Dịch. Nhờ vậy, khi ra trường sinh viên sẽ tự tin hơn trong công việc và làm việc hiệu quả hơn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Esmaeel Farnoud, *Processus de la traduction : charge cognitive du traducteur*, Corela [En ligne], Vol. 12 n°2, mis en ligne le 15 décembre 2014, consulté le 30/08/ 2017. URL : http:// corela.revues.org/3615 ; DOI : 10.4000/corela.3615.
2. Georges Mounin, *Les problèmes théoriques de la* traduction, Paris, Gallimard, 1963.
3. Seleskovitch Danica & Lederer Marianne, *Interpréter pour traduire*, Paris, Didier Erudition, 2001.
4. Seleskovitch Danica, *L'interprète dans les conférences internationales*, Lettres modernes Minard, 1968.
5. Vinay Jean-Paul et Darbelnet Jean, *Stylistique comparée du français et de l'anglais*, Paris Didier, 1997.
6. http://www.caoxuan.com/article.php?Fl=docs/cxhao_translation_doc, consulté le 30/04/2017.

MAKING THE TEXT TRANSLATION CLASS MORE EFFECTIVE

Phạm Thị Mai Khuê

University of Khanh Hoa

Abstract :

Text translation is a necessary subject in the curriculumn for language majors including French stdudents at the Nha Trang Teachers Training College (at present University of Khanh Hoa). This is one of the most difficult subjects for language students in general and for students of French at UKH particularly because of their low level of language proficiency as well as the limited instructing time. However, an appropriate teaching method along with a set of carefully prepared exercises for practice will help students overcome those difficulties and make them be able to translate certain types of basic documents which they may have in their future jobs.

This article mentions the difficulties in teaching this subject and gives suggestions to the teaching improvement.

Keywords: *Text translation - French students –University of Khanh Hoa – difficulties – suggestions.*